

Тушонка

Рыгор Барадулін

Тушонка — кансэрваванае тушанае мяса. Спрадвеку беларусы пасля ўбоінаў парсюка рабілі запасы да новай навіны на старое чэрава. Тут і вэнджаныя кумпякі, і вантрабянкі, і кіндзюкі, і *тушонка*.

Тушонка была прыдатная ў дарогу, з *тушонкай* быў смачны лусьцень, які даваўся гаспадару на ворыва, на касьбу. *Тушонка* была адметнай закускаю, не сварылася яна ні зь першаком, ні з куплёнкай. У паззіі сталай рыфмай зрабілася „*тушонка* — самагонка“.

На памяці пасыляваеннага жыхарства самым дарагім прысмакам была амэрыканская сьвіная *тушонка* ў бляшанках. І так яна, сьвіная *тушонка*, паядналася з Амэрыкай у сьвядомасьці шмат каго, што пісьменьнік Мікола Гамолка ў сваім фантастычным па мерках 60-ых гадоў рамане так апісваў сьняданьне амэрыканскага мільянэра: мільянэр у Гамолкі еў халодную сьвіную *тушонку* з ускрытай бляшанкі, еў халодную, бо ня меў часу падагрэць на электраплітцы — трэ было сыпяшацца рабіць бізнэс.

У Беларусі апошнім часам *тушонку* закручваюць у шклянныя слоікі. Яна ідзе зь вёскі ў горад як гуманітарная дапамога сынам ды дочкам ад бацькоў. Праўда, трэба сказаць, што менее *тушонкі*, бо цяжка трымаць сьвіньні, няма чым карміць. „Сьвіньні зводзяцца, а сьвінства плодзіцца“.

Можна хіба рабіць *тушонку* з абяцанак-цацанак кіраўнікоў дзяржавы, але такой *тушонкай* — што закусіш? Хіба што кукіш...

Тхло

Сяржук Сокалаў-Воюш

Тхло — алегорыя нашага жыцьця ў XX стагодзьдзі.

Нарматыўнае тлумачэньне слова: *тхлы*, гнілы пах — *тхліна*. Не нарматыўнае: рыба, якая затохлася пад лёдам. Унармавана, мы — незалежная дзяржава, неўнармавана — *тхло*.

Зіма. Адліга. На лёдзе зьяўляецца вада. Потым раптоўны моцны мароз, які блякуе доступ паветра ў падлёдныя плыні... Рыба зьбіраецца ў касякі. Здаецца, сваёй масай яна хоча праламіць ледзяную вязьніцу і глынуць волі.

Рыбы зьбіраецца больш, а кіслароду становіцца менш. Рыба затыхаецца, *тохне*,дохне.

Тохнуць ідохнуць маюць тое самае паходжаньне. Яны радня словаў: дух, дыхаць.

Часам рыба і сапраўды ламае лёд і вырываецца на волю. Але што ёсьць воля на паветры для таго, у каго воля — вада і што ёсьць воля — вада, калі ў ёй немагчыма жыць...

Людзі цікуюць *тхло*. Там, дзе рыба не зламала лёду, яны прасякаюць палонкі... Калі ў палонку трапляе чалавек, ён становіцца палонным. Калі з палонкі пачынае выплывацца мора рыбы — гэта таксама палон. Чалавек можа вырвацца са свайго палону. Рыба — не. Янадохне. Такую здохлую на марозе рыбу можна есьці.

Але ёсьць рыба, непадуладная *тхлу*. Яна проста ўмарожваецца ў лёд і чакае спрыяльных умоваў.